

Mục tiêu

- ININEDCITY
- Trình bày các khái niệm và phép toán trên cây
- Trình bày cây tìm kiếm nhị phân
- Cài đặt cây tìm kiếm nhị phân (TKPN)
- Đánh giá sự hiệu quả của cây TKNP

NỘI DUNG

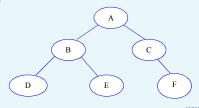
- - CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN
 - CÁC PHÉP TOÁN CƠ BẢN
 - CÁC PHƯƠNG PHÁP CÀI ĐẶT CÂY
 - CÂY NHỊ PHÂN
 - CÂY TÌM KIÉM NHỊ PHÂN

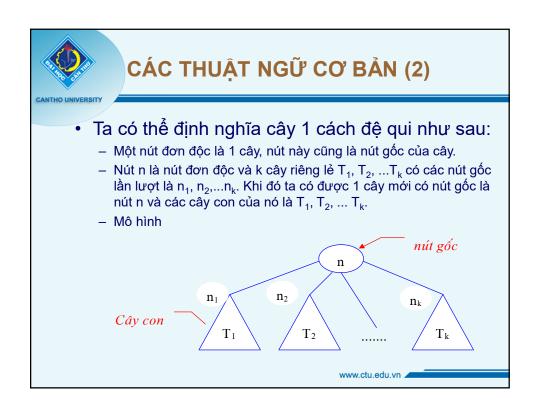
www.ctu.edu.vn

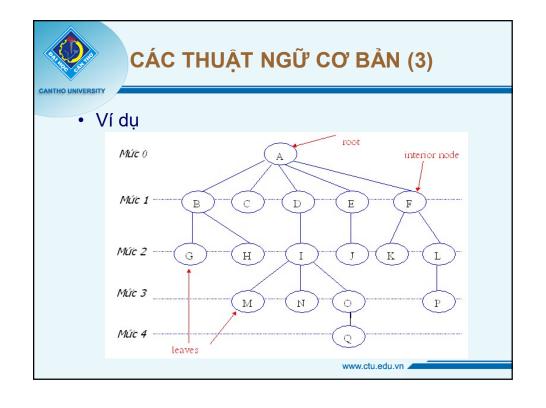

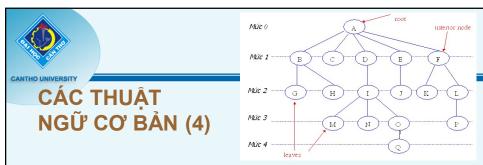
CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (1)

- Định nghĩa
 - Cây (tree): một tập hợp hữu hạn các phần tử gọi là các nút (nodes) và tập hợp hữu hạn các cạnh nối các cặp nút lại với nhau mà không tạo thành chu trình. Nói cách khác, cây là 1 đồ thị không có chu trình.
 - Ví du

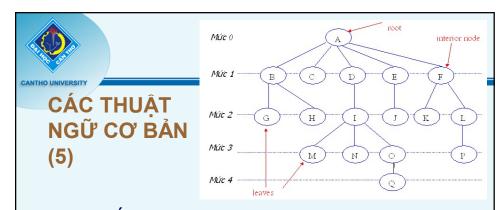

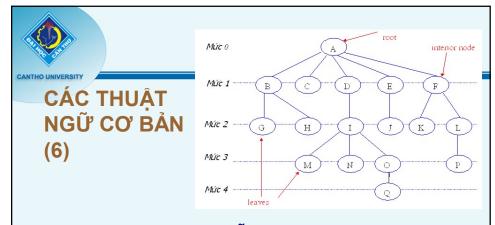

- Nút cha con: nút A là cha của nút B khi nút A ở mức i và nút B ở mức i+1, đồng thời giữa A và B có cạnh nối.
 - VD: Ở cây trên, nút B là cha của G và H. Nút I là con của D.
- Bậc của nút là số cây con của nút đó, bậc nút lá = 0.
 - VD: A có bậc 5, C có bậc 0, O có bậc 1.
- Bậc của cây là bậc lớn nhất của các nút trên cây.
 - VD: cây trên có bậc 5.
- Cây n-phân là cây có bậc n.
 - VD: Bậc của cây là 5 hay cây ngũ phân.

www.ctu.edu.vn

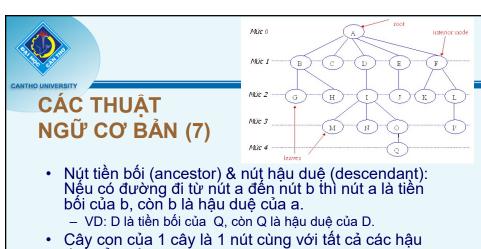

- Nút gốc (root) là nút không có cha.
 - VD: nút gốc A.
- Nút lá (leaf) là nút không có con.
 - VD: các nút C, G, H, J, K, M, N, P, Q.
- Nút trung gian (interior node): nút có bậc khác
 0 và không phải là nút gốc.
 - VD: các nút B, D, E, F, I, L, O.

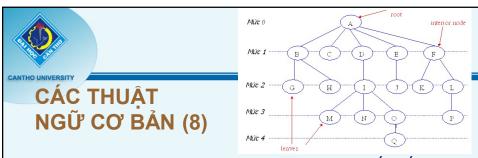
- Đường đi là một chuỗi các nút n₁, n₂, ..., n_k trên cây sao cho n_i là nút cha của nút n_{i+1} (i=1.. k-1).
 VD: có đường đi A, D, I, O, Q.
- Độ dài đường đi bằng số nút trên đường đi trừ 1.
 - − VD: độ dài đường đi A, D, I, O, Q = 5 -1 = 4.

www.ctu.edu.vn

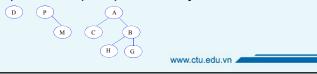

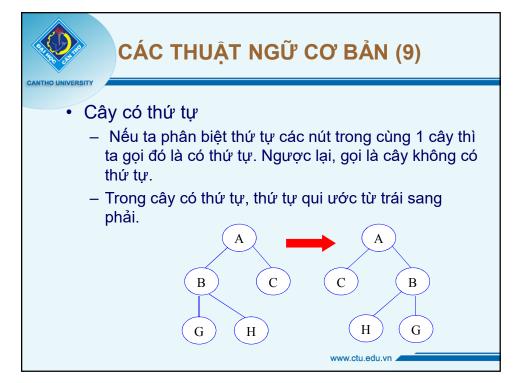
- duế của nó.

 Chiều cao của 1 nút là đô dài đường đi từ nút đó đế
- Chiều cao của 1 nút là độ dài đường đi từ nút đó đến nút lá xa nhất.
 - VD: nút B có chiều cao 1, nút D có chiều cao 3.
- Chiều cao của cây là chiều cao của nút gốc.
 - VD: chiều cao của cây là 4

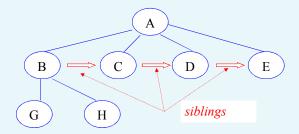
- Độ sâu của 1 nút là độ dài đường đi từ nút gốc đến nút đó, hay còn gọi là mức (level) của nút đó.
 - VD: I có độ sâu 2, E có độ sâu 1.M, N, O, P có cùng mức 3.
- Nhãn của một nút không phải là tên mà là giá trị được lưu trữ tại nút đó.
- Rừng (forest) là một tập hợp nhiều cây.

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (10)

- Các nút con cùng một nút cha gọi là các nút anh em ruột (siblings).
- Mở rộng: nếu n_i và n_k là hai nút anh em ruột và nút n_i
 ở bên trái nút n_k thì các hậu duệ của nút n_i là bên trái
 mọi hậu duệ của nút n_k.

www.ctu.edu.vn

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (11)

Duyệt cây

- Quy tắc: đi qua lần lượt tất cả các nút của cây, mỗi nút đúng một lần.
- Danh sách duyệt cây: là danh sách liệt kê các nút theo thứ tự đi qua.
- Có 3 phương pháp duyệt tổng quát:
 - tiền tự (preorder)
 - trung tự (inorder)
 - hậu tự (posorder)

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (12)

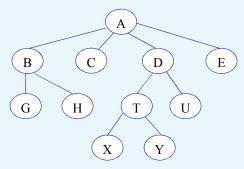
- Định nghĩa theo đệ qui các phép duyệt
 - Cây rỗng hoặc cây chỉ có một nút: cả 3 biểu thức duyệt là rỗng hay chỉ có một nút tương ứng.
 - Ngược lại, giả sử cây T có nút gốc là n và các cây con là T₁, T₂,...,T_n thì:
 - Biểu thức duyệt tiền tự của cây T là nút n, kế tiếp là biểu thức duyệt tiền tự của các cây T₁, T₂,...,T_n theo thứ tự đó.
 - Biểu thức duyệt trung tự của cây T là biểu thức duyệt trung tự của cây T₁, kế tiếp là nút n rồi đến biểu thức duyệt trung tự của các cây T₂,...,T_n theo thứ tự đó.
 - Biểu thức duyệt hậu tự của cây T là biểu thức duyệt hậu tự của các cây T₁, T₂,...,T_n theo thứ tự đó rồi đến nút n.

www.ctu.edu.vn

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (13)

Ví dụ

=>Các biểu thức duyệt:

- tiền tự: ABGHCDT XYUE
- trung tự: G B H A C X T Y D U E
- hậu tự: G H B C X Y TU D E A

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (14)

Các giải thuật duyệt đệ qui

```
//Duyệt tiền tự
void PREORDER(node n){
    liệt kê nút n;
    for (mỗi cây con c của nút n theo thứ tự từ
    trái sang phải)
        PREORDER(c);
} //PREORDER
```

www.ctu.edu.vn 4

www.ctu.edu.vn

CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (15)

```
//Duyệt trung tự
void INORDER(node n){
  if (n là nút lá) liệt kê nút n
    else {INORDER(con trái nhất của n)
        Liệt kê nút n;
        for(mỗi cây con c của nút n, trừ cây
        con trái nhất, từ trái sang phải)
        INORDER(c);
     }
} //INORDER
```

9

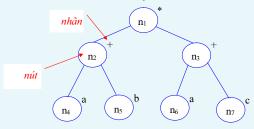
CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (16)

```
//Duyệt hậu tự
void POSORDER(node n){
  if (n là nút lá) Liệt kê nút n
  else {
    for (mỗi nút con c của nút n từ trái sang phải)
      POSORDER(c);
    liệt kê nút n;
    }
}; //POSORDER
```


CÁC THUẬT NGỮ CƠ BẢN (17)

 Cây có nhãn và cây biểu thức (Labeled trees and expression trees)

- Lưu trữ kết hợp một nhãn (label) hoặc một giá trị 1(value) với một nút trên cây.
- Nhãn: giá trị được lưu trữ tại nút đó, còn gọi là khóa của nút.
- VD: (a+b)*(a+c)

www.ctu.edu.vn 🚄

CÁC PHÉP TOÁN CƠ BẢN

Tên phép toán/hàm	Diển giải
MAKENULL(T)	Tạo cây T rỗng
EMPTY(T)	Kiểm tra xem cây T có rỗng không?
ROOT(T)	Trả về nút gốc của cây T
PARENT(n, T)	Trả về cha của nút n trên cây T
LEFTMOST_CHILD(n, T)	Trả về con trái nhất của nút n
RIGHT_SIBLING(n, T)	Trả về anh em ruột phải của nút n
LABEL(n, T)	Trả về nhãn của nút n
CREATEi(v, T ₁ , T ₂ ,,T _i)	Tạo cây mới có nút gốc n nhãn là v, và có i cây con. Nếu n=0 thì cây chỉ có một nút n

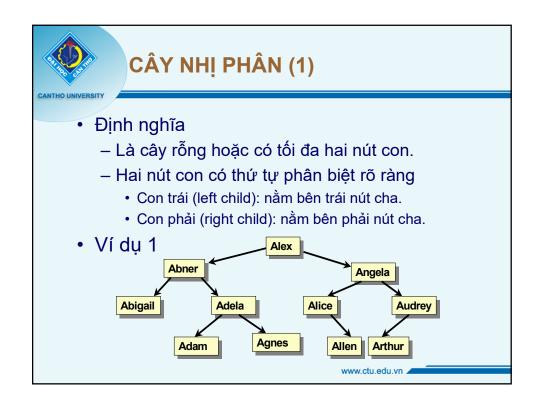
www.ctu.edu.vn 4

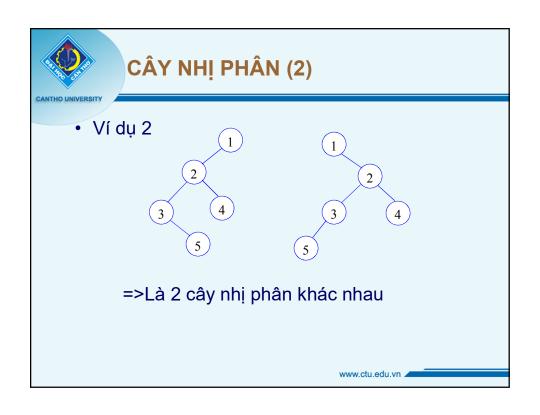

CÁC PHƯƠNG PHÁP CÀI ĐẶT CÂY

- CÀI ĐẶT CÂY BẰNG MẢNG
- CÀI ĐẶT CÂY BẰNG DANH SÁCH CÁC NÚT CON
- CÀI ĐẶT CÂY THEO PHƯƠNG PHÁP CON TRÁI NHẤT VÀ ANH EM RUỘT PHẢI
- CÀI ĐẶT CÂY BẰNG CON TRỞ

(Do giới hạn của thời gian giảng dạy, việc cài đặt cây tổng quát không được giới thiệu)

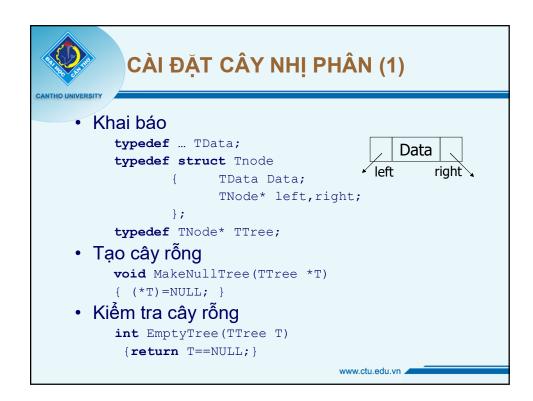

DUYỆT CÂY NHỊ PHÂN

- Các biểu thức duyệt: (N:Node, R:Right, L:Left)
 - Tiền tự (NLR): duyệt nút gốc, duyệt tiền tự con trái, duyệt tiền tự con phải.
 - Trung tự (LNR): duyệt trung tự con trái, duyệt nút gốc, duyệt trung tự con phải.
 - Hậu tự (LRN): duyệt hậu tự con trái, duyệt hậu tự con phải, duyệt nút gốc.

CÀI ĐẶT CÂY NHỊ PHÂN (2)

CANTHO UNIVERSIT

Xác định con trái

```
TTree LeftChild(TTree n)
{    if (n!=NULL) return n->left;
    else return NULL;
}
```

Xác định con phải

```
TTree RightChild(TTree n)
{ if (n!=NULL) return n->right;
  else return NULL;}
```

Kiểm tra xem một nút có phải là lá không?

```
int IsLeaf(TTree n)
{
   if(n!=NULL)
   return(LeftChild(n)==NULL) && (RightChild(n)==NULL);
   else return 0;}
```

www.ctu.edu.vn

CÀI ĐẶT CÂY NHỊ PHÂN (3)

Duyệt tiền tự

```
void PreOrder(TTree T) {
  printf("%c ",T->Data);
  if (LeftChild(T)!=NULL)
    PreOrder(LeftChild(T));
  if(RightChild(T)!=NULL)
    PreOrder(RightChild(T));
}
```

Duyệt trung tự

```
void InOrder(TTree T) {
if (LeftChild(T) =! NULL) InOrder(LeftChild(T));
  printf("%c ",T->data);
  if(RightChild(T)!=NULL) InOrder(RightChild(T));
}

www.ctu.edu.vn
```


CÀI ĐẶT CÂY NHỊ PHÂN (4)

Duyệt hậu tự

```
void PosOrder(TTree T) {
  if(LeftChild(T)!=NULL) PosOrder(LeftChild(T));
  if(RightChild(T)!=NULL) PosOrder(RightChild(T));
  printf("%c ",T->data);
}
```

Xác định số nút trong cây

www.ctu.edu.vn

CÀI ĐẶT CÂY NHỊ PHÂN (5)

Tạo cây mới từ hai cây có sẵn

```
TTree Create2(Tdata v,TTree l,TTree r)
{
        TTree N;
        N=(TNode*)malloc(sizeof(TNode));
        N->Data=v;
        N->left=l;
        N->right=r;
        return N;
}
```

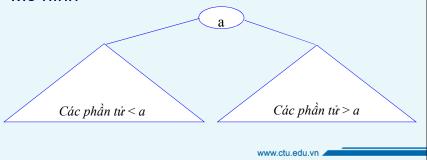

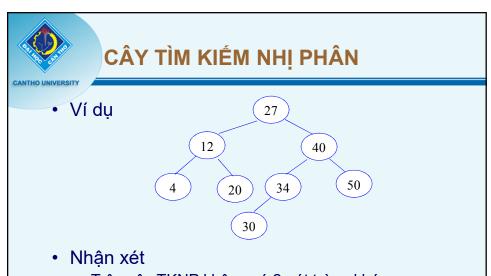
CÂY TÌM KIẾM NHỊ PHÂN (Binary search tree-BST)

Định nghĩa

Cây TKNP là cây nhị phân mà nhãn tại mỗi nút lớn hơn nhãn của tất cả các nút thuộc cây con bên trái và nhỏ hơn nhãn của tất cả các nút thuộc cây con bên phải.

Mô hình

- Trên cây TKNP không có 2 nút trùng khóa.
- Cây con của 1 cây TKNP là 1 cây tìm kiếm nhị phân.
- Duyệt trung tự tạo thành dãy nhãn có giá trị tăng: 4, 12, 20, 27, 30, 34, 40, 50.

CÀI ĐẶT CÂY TKNP (1)

Khai báo

```
typedef ... KeyType;
typedef struct Node
{  KeyType Key;
  Node* Left,Right;
}
typedef Node* Tree;
```

www.ctu.edu.vn

CÀI ĐẶT CÂY TKNP (2)

INO UNIVERS

- Tìm kiếm môt nút có khoá x
 - Bắt đầu từ nút gốc ta tiến hành các bước sau:
 - Nếu nút gốc bằng NULL thì khóa x không có trên cây.
 - Nếu x bằng khóa nút gốc thì giải thuật dừng vì đã tìm gặp x trên cây.
 - Nếu x nhỏ hơn nhãn của nút hiện hành: tìm x trên cây con bên trái.
 - Nếu x lớn hơn nhãn của nút hiện hành: tìm x trên cây con bên phải.

CÀI ĐẶT CÂY TKNP (3)

```
Tree Search(KeyType x,Tree Root) {
  if (Root == NULL) return NULL; //không tìm thấy x
  else if (Root->Key == x) // tìm thấy khoá x
        return Root;
  else if (Root->Key < x)
        //tìm tiếp trên cây bên phải
        return Search(x,Root->right);
  else //tìm tiếp trên cây bên trái
        return Search(x,Root->left);
}
```

www.ctu.edu.vn 4

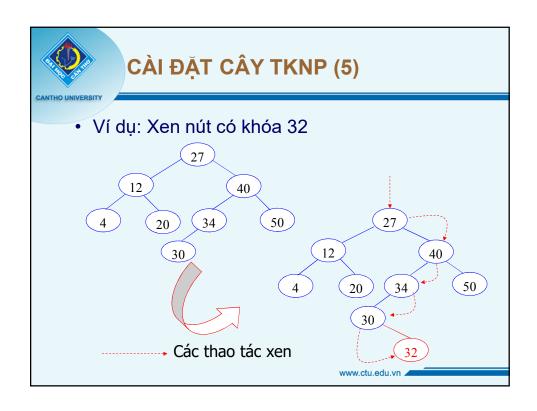
CÀI ĐẶT CÂY TKNP (4)

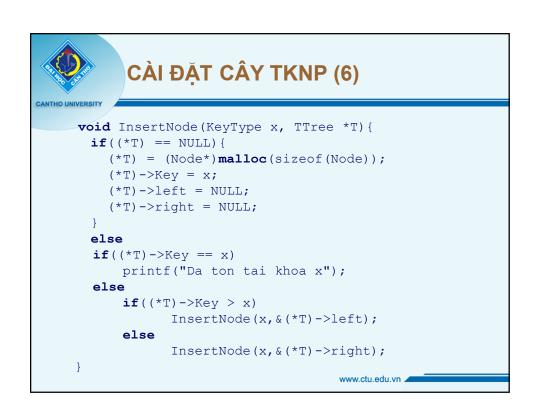
Thêm một nút có khoá x vào cây

Muốn thêm 1 nút có khóa x vào cây TKNP, trước tiên ta phải tìm kiếm xem đã có x trên cây chưa.

Nếu có thì giải thuật kết thúc, nếu chưa ta mới thêm vào. Việc thêm vào không làm phá vỡ tính chất cây TKNP. Giải thuật thêm vào như sau: Bắt đầu từ nút gốc ta tiến hành các bước sau:

- Nếu nút gốc bằng NULL thì khóa x chưa có trên cây, do đó ta thêm 1 nút mới.
- Nếu x bằng khóa nút gốc thì giải thuật dừng vì x đã có trên cây.
- Nếu x nhỏ hơn nhãn của nút hiện hành: xen x vào cây con bên trái
- Nếu x lớn hơn nhãn của nút hiện hành: xen x vào cây con bên phải.

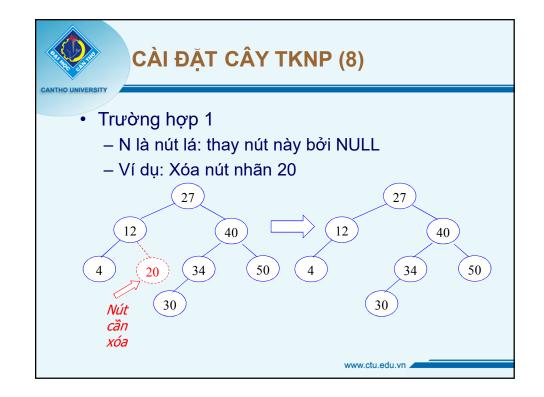

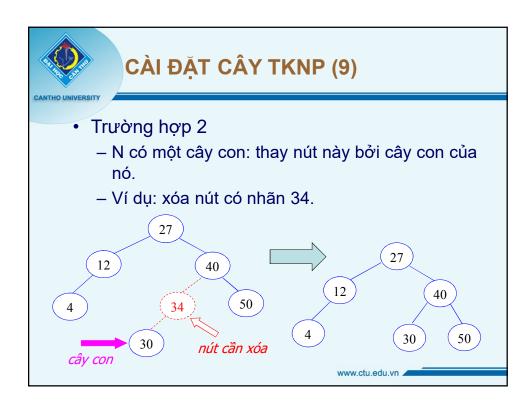

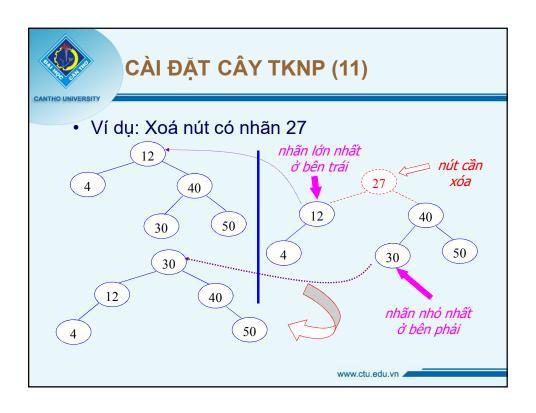
CÀI ĐẶT CÂY TKNP (7)

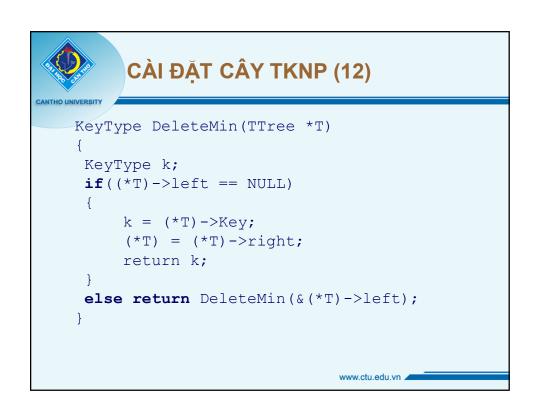
- Xóa một nút khóa x khỏi cây
 - Muốn xóa 1 nút có khóa x trên cây TKNP.
 Trước tiên ta phải tìm xem có x trên cây không.
 - Nếu không thì giải thuật kết thúc.
 - Nếu gặp nút N chứa khóa x, có 3 trường hợp xảy ra.


```
void DeleteNode(KeyType x, TTree *T) {
  if((*T)!=NULL) //Kiem tra cay khac rong
   if(x < (*T) \rightarrow Key) //Hy vong x nam ben trai cua nut
       DeleteNode (x, & (*T) \rightarrow left);
   else
      if(x > (*T) - > Key) //Hy vong x nam ben phai cua nut
        DeleteNode (x, & (*T) \rightarrow right);
      else // Tim thay khoa x tren cay
        if(((*T)->left==NULL) &&((*T)->right==NULL))/x la nut la
           (*T) =NULL; // Xoa nut x
        else // x co it nhat mot con
          if((*T)->left==NULL) //Chac chan co con phai
             (*T) = (*T) -> right;
          else
              if((*T)->right==NULL) //Chac chan co con trai
                 (*T) = (*T) -> left;
              else // x co hai con
                 (*T) \rightarrow Key = DeleteMin(&(*T) \rightarrow right);
                                                www.ctu.edu.vn 4
```


KIẾN THỨC BỔ SUNG (1)

- Thời gian tìm kiếm một giá trị trên một cây TKNP có N nút là:
 - O(log N) nếu cây "cân bằng" (balanced)
 - O(N) nếu cây "không cân bằng" (unbalanced)

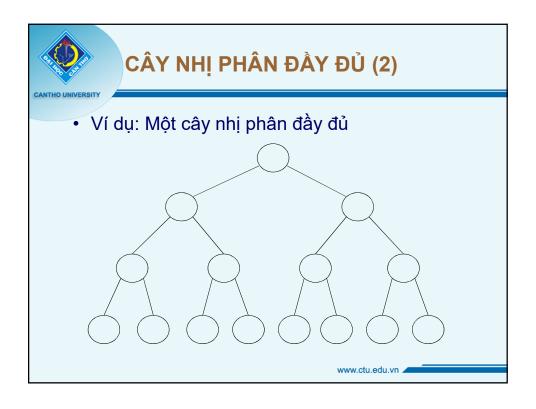
Tại sao?

CÂY NHỊ PHÂN ĐẦY ĐỦ (3)

- · Câu hỏi về cây nhị phân đầy đủ:
 - Một cây nhị phân đầy đủ chiều cao h sẽ có bao nhiêu nút lá?
 - Một cây nhị phân đầy đủ chiều cao h sẽ có tất cả bao nhiêu nút?

CÂY NHỊ PHÂN ĐẦY ĐỦ (4)

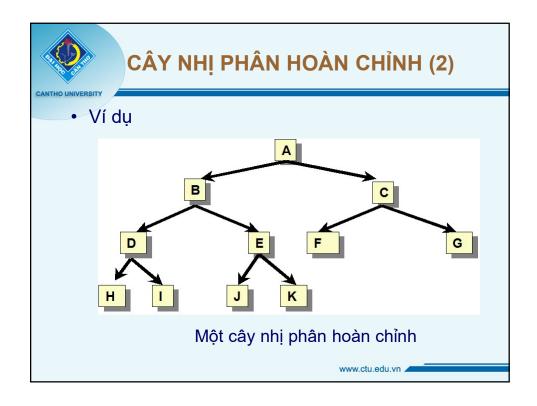
- Một cây nhị phân đầy đủ chiều cao h sẽ có bao nhiêu nút lá?
 - 2^h
- Một cây nhị phân đầy đủ chiều cao h sẽ có tất cả bao nhiêu nút?
 - 2^{(h + 1) -1}

www.ctu.edu.vn

CÂY NHỊ PHÂN HOÀN CHỈNH (1) (Complete binary tree)

- Một cây nhị phân hoàn chỉnh (về chiều cao) thỏa mãn các điều kiện sau:
 - Mức 0 đến h-1 là trình bày một cây nhị phân đầy đủ chiều cao h-1.
 - Một hoặc nhiều nút ở mức h-1 có thể có 0, hoặc
 1 nút con.
 - Nếu j, k là các nút ở mức h-1, khi đó j có nhiều nút con hơn k nếu và chỉ nếu j ở bên trái của k.

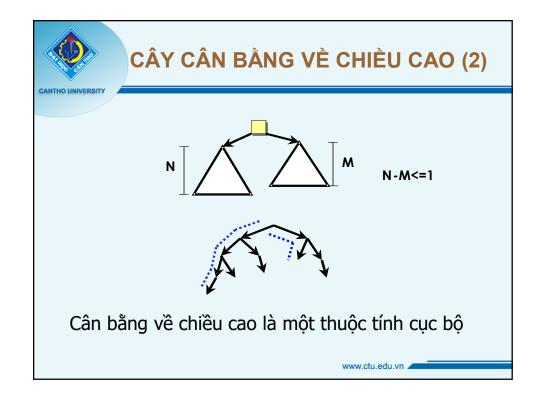
CÂY NHỊ PHÂN HOÀN CHỈNH (3)

- Được cho một tập hợp N nút, một cây nhị phân hoàn chỉnh của những nút này cung cấp số nút lá nhiều nhất - với chiều cao trung bình của mỗi nút là nhỏ nhất.
- Cây hoàn chỉnh n nút phải chứa ít nhất một nút có chiều cao là Llog N.

CÂY NHỊ PHÂN CÂN BẰNG VỀ CHIỀU CAO (Height-balanced Binary Tree) (1)

- Một cây nhị phân cân bằng về chiều cao là một cây nhị phân như sau:
 - Chiều cao của cây con trái và phải của bất kỳ nút nào khác nhau không quá một đơn vị.
 - Chú ý: mỗi cây nhị phân hoàn chỉnh là một cây cân bằng về chiều cao.

ƯU ĐIỂM CỦA CÂY CÂN BẰNG (1)

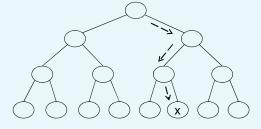
- Cây nhị phân cân bằng về chiều cao là cây "cân bằng".
- Thời gian tìm kiếm một nút trên cây N nút là O(logN).

www.ctu.edu.vn 2

ƯU ĐIỂM CỦA CÂY CÂN BẰNG (2)

- Cây có N nút.
- Thời gian tìm x trong trường hợp xấu nhất khi x là lá
 - o Ta phải đi qua đường đi độ dài h để tìm x (h là chiều cao cây)
 - \circ 2^(h + 1) -1 = N
 - => h = log(N+1) -1
 - \Rightarrow O(log(N+1) -1) \approx O(log(N))

TỔNG KẾT

CANTHO UNIVERSI

- Cây một tập hợp hữu hạn các phần tử gọi là các nút và tập hợp hữu hạn các cạnh nối các cặp nút lại với nhau mà không tạo thành chu trình.
- Cây nhị phân là cây rỗng hoặc có tối đa hai nút con.
- Cây TKNP là cây nhị phân mà nhãn tại mỗi nút lớn hơn nhãn của tất cả các nút thuộc cây con bên trái và nhỏ hơn nhãn của tất cả các nút thuộc cây con bên phải.
- Thời gian tìm kiếm một giá trị trên một cây TKNP có N nút là:
 - O(log N) nếu cây "cân bằng".
 - O(N) nếu cây "không cân bằng".

www.ctu.edu.vn

Tài liệu

CANTHO UNIVER

 Bài giảng Cấu trúc dữ liệu/Tập thể GV Khoa CNTT&TT – Đại học Cần Thơ, 2003.

